

ATLANTIS: HEIMWEE NAAR HET VERLOREN PARADIJS

LUDO NOENS

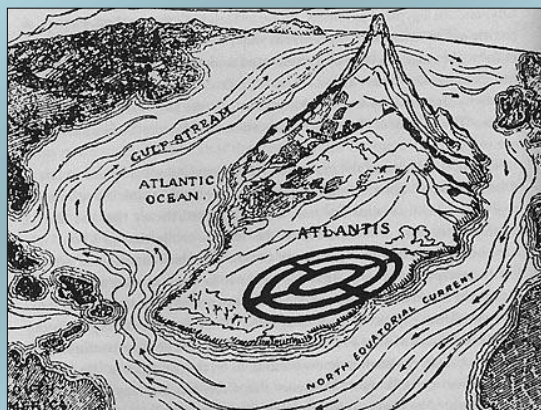
'Hail Atlantis! Way down below the ocean where I want to be she may be!'
Het Schotse popidool Donovan verwoordde eind jaren zestig van de vorige eeuw in zijn song *Atlantis* niet alleen het mystieke vrijheidsverlangen van zijn contesterende generatie, maar ook de algemeen diepmenselijke, archetypische hunker naar een ongerepte paradijselijke voorwereld.

In alle religies en culturen spreekt men wel ergens over een idyllische Tuin van Eden in een archaisch verleden, waarin de mens nog weet had van zijn ware afkomst en onbezoedeld wandelde in 'de voetsporen des Heren.' Toen gebeurde er iets verschrikkelijks, een catastrofe. Hij verloor zijn onschuld en werd voorgoed uit het Paradijs verbannen. Vandaar de gnostische ver-zuchting van de Franse dichter Lamartine:

'De mens is een gevallen God, die zich zijn hemelse oorsprong herinnert.'

Voor de dichter is het verzonken continent Atlantis een voor de hand lig-gende mythische illustratie van dit melancholische en vaak dwingende heimwee. Als legende is zij altijd op een of andere manier verbonden met spiritualiteit, esoterie of occultisme; het woord *Atlantis* alleen al brengt metafysisch georiënteerde zielen in vervoering. Compulsieve skeptici zien hierin een aanvullende justificatie om het fenomeen onder te brengen bij de rubriek pseudowetenschap.

Want velen begrepen – en be-grijpen nog steeds – het breed-voerige verslag van de Oud-Griekse filosoof Plato hierover niet zozeer als een stichtelijke parabel, dan wel als een waarge-beurde geschiedenis. Volgens deze *believers* heeft de veelbe-sproken maritieme beschaving ooit werkelijk bestaan, duizen-den, of zelfs miljoenen jaren ge-leden. En wie er ogen voor heeft kan er vandaag zelfs moeiteloos archeolo-gische en andere sporen van terugvinden.



Maar daar ligt precies het hele probleem, vooral met een dergelijk gevoels-geladen onderzoeksobject. Niet alleen schoonheid ligt *in the eye of the be-holder*, maar vaak ook de waarheid. Atlantis heeft men al zowat overal ge-situeerd, van op de Noordpool tot op Antarctica. Om uit het ruime aanbod van hypothesen eventueel een keuze te kunnen maken, komt het erop aan de argumenten voor deze of gene geografische ligging in alle sereniteit te beoordelen.

Indertijd las ik in het Vlaamse weekblad *Knack* dat de Russische classicus Viatcheslav Koudriavtsev plannen maakte om Atlantis te gaan zoeken in de

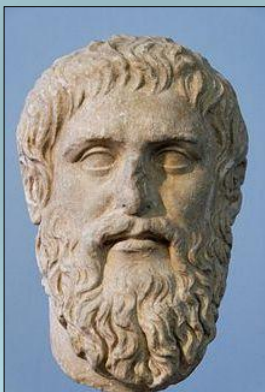
buurt van de zogeheten Keltische Bank, 160 km ten westen van het Britse schiereiland Cornwall. Koudriavtsev had na minutieuze analyse van Plato's filosofische dialogen nog onbekende informatie ontdekt. Het leek hem redelijk aan te nemen dat de Griekse denker verwees naar een vroeger droog, maar tegen het einde van de laatste ijstijd overstroomd land vóór de huidige West-Europese kusten.

Het valt vandaag moeilijk te achterhalen of er van Koudriavtsevs voornemen iets terecht is gekomen (er zouden al financiële problemen geweest zijn). Hoe dan ook, de Russen hebben altijd een speciale belangstelling gehad voor Atlantis, evenzo al vaak vanuit een min of meer mystiek/esoterische gedrevenheid. Het was niet de eerste keer dat zij in het nieuws kwamen met effectief oceanografisch onderzoek dienaangaande op verschillende plaatsen in de Atlantische Oceaan.

'Ondertussen,' zo besloot het eerdergenoemd artikel in *Knack*, 'is een ándere onderzoeker ook op zoek naar Atlantis – 10.000 km verder, in de Andes.' Een week later kreeg ik toevallig ter recensie de voorlopige conclusie van die 'andere onderzoeker' in handen: het boek *Atlantis, The Andes Solution* van de Britse cartograaf en voormalig RAF-medewerker Jim M. Allen (hij schreef er later nog drie andere boeken over). Allen meende de oplossing voor het eeuwenoude raadsel te hebben gevonden: Zuid-Amerika en Atlantis waren één en hetzelfde continent, en Atlantis' Metropool lag op de Altiplano van Bolivië...

HET VERHAAL VAN SOLON

Over Atlantis zijn al vele duizenden boeken en artikels gepubliceerd, hier en daar met behoorlijk extravagante hypothesen. Sommigen schreven de verdwenen beschaving zelfs een wetenschappelijke kennis toe die de hedendaagse evenaart of overtreft. Onder andere de Oostenrijkse esotericus Rudolf Steiner en de Amerikaanse helderziende Edgar Cayce hadden het over vliegmachines, elektriciteit, televisie en zelfs kernenergie in Atlantis. De Amerikaanse visionair Frederik S. Oliver evocerde al in zijn boek *A Dweller on Two Planets* (1886) – een soort spirituele *Jules Verne* – een geavanceerd Atlantis met een technologie die in zijn tijd nog niet eens bestond. Draadloze overdracht van klank en beeld, duikboten, luchtschepen en wat nog meer werden volgens Oliver aangedreven door de *One Substance*, de meest fundamentele natuurkracht...



Maar het allereerste verslag over de legendarische zeemogendheid is meer dan tweeduizend jaar oud en komt van de Atheense wijsgeer Plato. Circa 360 v.Chr. schreef Plato zijn *Timaeus* en *Critias*. In deze twee uitgesponnen exposés in dialoogvorm is er onder meer sprake van de staatsman Solon die een paar eeuwen eerder een studiereis naar Egypte ondernam. In de Deltastad Sais ontmoette hij lokale priesters. Deze geleerde mannen gunden Solon een blik in hun eeuwenoude archieven en onthulden hem de vergeten voorgeschiedenis van hun beider landen.

Zo zou 9000 jaren voor hún tijd, in de Atlantische Oceaan – Plato schrijft: voorbij de 'Zuilen van Hercules' of de actuele Straat van Gibraltar – een omvangrijk eiland hebben gelegen. Op dat eiland, 'groter dan Libië en Azië samen' bloeide het rijk Atlantis, geregeerd door een koning en negen onderheersers. Wat betreft rijkdom aan metalen en 'vruchten des velds', wijsheid en macht kende het zijn weerga niet. Het trotse leger van Atlantis voerde oorlog met de toenmalige Grieken (die de Atlantiërs echter succesvol wisten af te slaan) en met nog andere volkeren, want hun imperialistische ambities kenden ook al geen grenzen.

Ten slotte, aldus de priesters van Sais, werden de Atlantiërs zo arrogant en gemeen dat de goden begonnen te vrezen voor hun eigen machtspositie. En ze besloten het eiland op één dag en één nacht van de aarde te vegen met een ontzaglijke watervloed. En aldus geschiedde.

In zijn Dialoog *Critias* verschaft Plato de meeste geografische bijzonderheden over het legendarische eiland of continent. Halfweg de lengte van dit continent bevindt zich een rechthoekige vlakte van 3000 op 2000 stadiën, omzoomd door een kunstmatig kanaal van één stadie breed (1 stadie is 185 m). Dit kanaal vangt het stromend water op uit de omringende bergen en loost het aan de open zuidkant in de aangrenzende zee. De vlakte zelf is verdeeld volgens een dambordpatroon door een netwerk van brede grachten die irrigatie en binnenscheepvaart toelaten.

Aan de zuidkant van deze vruchtbare vlakte, op 50 stadiën van de zee, bevindt zich de Metropool Atlantis, eertijds door de zeegod Poseidon zelf gesticht op een uitgedoofde vulkaan. De ronde stadskern is omgeven door afwisselende concentrische cirkels van water en land, de eersten overbrugd en de laatsten doorboord met tunnelkanalen. De buitenste landcirkel is helemaal omringd door een met koper bedekte muur; de binnenste door een met tin bedekte muur. De wal rond de eigenlijke akropolis is bekleed met 'orichalcum', een kostbaar ongeïdentificeerd metaal.



Midden de stadskern schittert de tempel van Poseidon, omgeven door een gouden muur en verfraait met ivoor, goud, zilver en orichalcum. Nereïden en dolfinnen flankeren er het luisterrijke zesspan van Poseidon. En buiten staan de gouden beelden van al de prinsen (met hun gaden) die afstammen van de tien oorspronkelijke koningen, zonen van de machtige zeegod.

Plato weidt verder uit over de koude- en warmwaterbronnen die de badhuizen bevoorraden, de overvloed aan gewassen op de bevloede akkers en de schat aan metalen en mineralen in de nabije bergen. En terloops is er ook nog sprake van een geheimzinnige stierencultus, met bloedrituelen die sterk doen denken aan die van de Anatolische Attis-mysteriën.

ATLANTISCHE OCEAAN

In de middeleeuwen waren de geleerden het erover eens dat Plato's relaas geen verzinsel of fabel was. Tegenwoordig verwerpen academische specialisten de meeste speculaties rond Atlantis als pseudowetenschap. Jim M. Allen zelf schreef in zijn *The Andes Solution* hoe de gerenommeerde Britse oudheidkundige Glyn Daniel zijn theorie meteen van de tafel veegde als behorend bij 'the lunatic fringe of archaeology'.

Het centrale probleem is dat Plato Atlantis zonneklaar in de Atlantische Oceaan situeerde. Verder was het gewraakte continent groter dan Libië en (het toen bekende) Azië samen.



De bodem van de Atlantische Oceaan werd inmiddels door oceanografen volledig in kaart gebracht. Voornaamste weerlegging tegen een uitgestrekt, recent Atlantis: de drift der continenten, theorie van de Duitse geoloog Alfred Wegener. Die wordt gestaafd door de Mid-Atlantische Rug, een noord-zuid lopende oeroude bergketen, ontstaan door de magmadruk onder permanent uit elkaar wijkende tektonische platen.

Grote gebieden van de Atlantische Oceaan zijn ooit droog land geweest, getuige fossielen van laagwaterorganismen op acht kilometer diepte. Geologen wijzen er wel op dat dit meer dan 200 miljoen jaren geleden was.

Veel Atlantis-adepten blijven echter vasthouden aan de Atlantische-Oceaanhypothese. Zo'n 10.000 jaar geleden, toen de laatste ijstijd ten einde liep, veroorzaakte het smelten van de ijskap over Noord-Europa voor een tamelijk abrupte stijging van het zeepeil. Is het dan zo ondenkbaar dat een Atlantis – bijvoorbeeld rond de huidige Azoren – in die periode door een allesvernietigende vloed werd weggespoeld?

IGNATIUS DONNELLY

In haar monumentale werk *The Secret Doctrine* (1888) beschreef de Russische occultiste H.P. Blavatsky haar eigen (of de theosofische) evolutietheorie. Op onze fysische Aarde (ooit fijnstoffelijker van aard) ontwikkelen zich zeven wortelrassen van mensen, met elk zeven opeenvolgende onderassen. Vandaag zijn we beland bij het vijfde onderrassen van het zogeheten Arische, Vijfde Wortelras. Het Vierde Wortelras ontplooidde zich op het nu verzonken continent Atlantis, het Derde op het geëxplodeerde vasteland Lemurië in de actuele Stille Oceaan. De andere planeten van ons zonnestelsel volgen trouwens een gelijkaardige evolutie, sommige op een lagere, andere op een hogere 'frequentie' dan op onze aarde.

In 1896 verscheen *The Story of Atlantis* van de Britse theosoof William Scott-Elliot. Het boek verdedigde Blavatsky's kijk op het verdwenen conti-

nent: Atlantis lag in de Atlantische Oceaan, het bestond al miljoenen jaren geleden en het werd bewoond door verschillende reuzenrassen. Allengs brokkelde het continent af onder druk van opeenvolgende geologische rampen. Plato zou waarheidsgetrouw de finale eilandfase hebben beschreven.

De Oostenrijkse occultist Rudolf Steiner las naar eigen zeggen helderziend in de astrale Akashakroniek een overeenkomstig scenario en legde dat vast in zijn *Atlantis en Lemurië* (1913). Maar Scott-Elliot speelde het bovendien klaar van de opeenvolgende fasen van Atlantis gedetailleerde geografische kaarten te bemachtigen (of zelf te tekenen).

Overigens ontstond *The Story of Atlantis* (en later ook *The Lost Lemuria*) onder supervisie van de omstreden Britse predikant/occultist C.W. Leadbeater, toen grote man bij de Theosofische Vereniging. Ook Leadbeater verklaarde de historische (of pseudohistorische) bijzonderheden in de werken van W. Scott-Elliot helderziend te hebben waargenomen.



Veel populairder en in zijn tijd ook meer in ernst genomen was de innoverende bestseller *Atlantis: The Antediluvian World* (1882) van de Iers-Amerikaanse ex-politicus Ignatius Donnelly (Blavatsky zou er wat van haar mosterd hebben gehaald).

Donnelly (1831-1901), die Atlantis al vereenzelvigde met de Bijbelse Hof van Eden, wees vooral op identieke culturele expressies aan weerszijden van de Atlantische Oceaan. Er zijn in de eerste plaats de piramiden en de mummies, teruggevonden zowel in Egypte als in het oude Amerika

(en zelfs op de Canarische Eilanden). Ook de mysterieuze megalieten die op het Europese continent en in Amerika worden aangetroffen, zouden weleens het nalatenschap kunnen zijn van naar oost en west uitgeweken Atlantiërs. De oude Egyptenaren en de Precolumbiaanse Amerikanen hadden beiden een jaarkalender van 365 dagen, een zonnereligie, een zondvloedverhaal, enzovoort.

Tussen haakjes, sinds 1992 weten we dat de typische Zuid-Amerikaanse tabaksplant en cocastruik óók al door de voorchristelijke Egyptenaren werden gewaardeerd! Dr. Svetla Balabanova van het Instituut voor Forensische Geneeskunde in Ulm ontdekte toen sporen van nicotine en cocaïne bij de scheikundige analyse van een stuk mummie van een Egyptische prinses die leefde rond 1000 v.Chr. Tabak en coca werden pas 2500 jaar later door de Spaanse ontdekkingsreizigers in de Nieuwe Wereld aangetroffen...

HANS BELLAMY

Een aparte mening over de zaak had de Oostenrijkse mytholoog Hans Schindler Bellamy (1901-1982). Bellamy's *The Atlantis Myth* (1948) stoelt volledig op de fantastische *Welteislehre* van diens excentrieke vriend Hans Hörbiger, mijnningenieur die onder het Nazi-regime tot huisastronoom werd

gepromoveerd. De nogal schimmige Bellamy (een pseudoniem) zou toen een SA-Obersturmführer zijn geweest.

Volgens Hans Hörbiger is het heelal sinds vanouds het strijdperk tussen vuur en ijs. In het verleden ving de aarde al drie ijsmanen op die één voor één op de aarde stortten en het einde van het Primair, Secundair en Tertiair Tijdperk inluidden. Onze huidige maan is de vierde in de reeks. Ook zij zal in de toekomst exploderen en als een ring van ijsklompen op de aarde neervallen (volgens recente wetenschappelijke bevindingen is de maan niet van ijs en verwijdt zij zich integendeel langzaam van de aarde).

Het is het onderscheppen van die vierde maan dat volgens Hans Bellamy de aardbevingen veroorzaakte waaraan zo'n 10.000 jaren geleden Atlantis definitief ten onder ging.

Maar 250.000 jaren geleden bestond er al een (veel oudere dan Jim Allens) Andes-Atlantis, verwoest door een watercatastrofe als gevolg van de neerstorting van Hörbigers derde maan.

Bellamy was ervan overtuigd dat de indrukwekkende ruïnestad Tiahuanaco, twintig kilometer ten zuiden van het Titicacameer, in West-Bolivië, de Metropool van dat Andes-Atlantis was geweest. Een ras van reuzen deelde toen de lakens uit en bracht de primitieve voorloper van de huidige mens beschaving bij.

Nu, in Tihuanaco blijft er nog veel opgravingswerk te doen, maar voor orthodoxe archeologen gaat het hier om een Pre-Inca cultusplaats die zijn hoogtepunt kende rond 600 n.Chr. Spil van verering was wellicht de wenende god op de fries van de zogeheten Zonnepoort. Deze uit één stuk gehouwen basaltblok



van 4 op 3 meter weegt meer dan tien ton. De hiëroglief van de wenende god, mogelijk oervader Viracocha, wordt geflankeerd door achtenveertig andere gevleugelde figuren. De specifieke Tiahuanacostijl beïnvloedde, aldus de archeologen, tot 1000 n.Chr. een groot deel van de Pre-columbiaanse Andesarchitectuur.

Overigens meende ook de fel omstreden Russische psychiater Immanuel Velikovsky te weten dat Plato's Atlantis in haar finale fase door tussenkomst van een gigantisch hemelobject van de kaart werd geveegd, maar dan wel in de vorm van een komeet (waarvan al bij Ignatius Donnelly sprake is) en bovendien pas rond 1500 v.Chr.

KRETA

Als Atlantis niet in de Atlantische Oceaan kan gelegen hebben, zo vroegen sommigen zich af, zijn er dan misschien historische aanwijzingen dat het legendarische eiland zich élders heeft bevonden?

De Griekse archeoloog Spyridon Marinatos en later de seismoloog Angelos Galanopoulos opperden de hypothese dat een bepaald eiland in de Middellandse Zee best weleens Plato's Atlantis kan geweest zijn. Dit eiland heette



Thera (het huidige Santorini) en het vloog letterlijk in de lucht als gevolg van een enorme vulkaan-uitbarsting in 1500 v.Chr. De hierop volgende springvloed veroorzaakte volgens Marinatos en Galanopoulos het einde van de Minoïsche cultuur op het vlakbij gelegen eiland Kreta.

Wanneer Plato over Atlantis schreef, kon hij de verfijnde en ontwikkelde Kretenzische beschaving voor ogen hebben gehad. Het was niet ondenkbaar dat Solons Egyptische informanten met de data hadden geknoeid, of dat Solon hen verkeerd begrepen had. Ondertussen zijn Cyprus, Malta, Sardinië en een gebied ter hoogte van de Andalouisische havenstad Cadiz (of de oude handelsstad Tartessos) ook al gepasseerd als mogelijke kandidaten.

HET ATLANTIS VAN JIM M. ALLEN

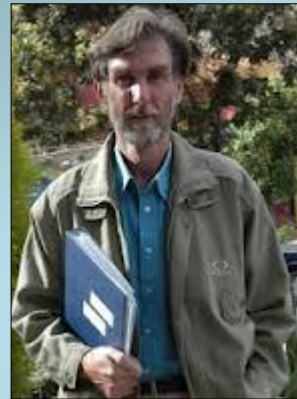
Ook Allens premisse dat Zuid-Amerika identiek is met het continent Atlantis was overigens niet nieuw; de Britse filosoof Sir Francis Bacon koos in zijn utopische novelle *The New Atlantis* (1627) al voor een Atlantis in Zuid-Amerika, door een stortvloed van regens overstroomd. Voor Jim Allen een bevestiging te meer van zijn theorie.

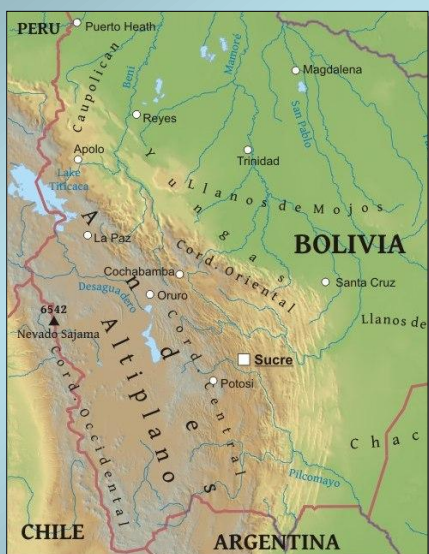
Het originele van Allens visie draait vooral rond de rechthoekige vlakte in het centrum van Atlantis. Plato heeft het over een door bergen omgeven plein van 3000 op 2000 stadiën, afgeboord met een kanaal van 1 stadie breed (185 m) dat aan de open zuidkant in zee uitmondt. De moederstad lag vlakbij de rand van de zee, veilig omgeven door een reeks concentrische water- en landringen.

Om te beginnen, aldus Allen, gaat het in verband met Plato's (of eigenlijk Solons) metriek zeer waarschijnlijk om een vertrouwde (maar foutieve) Griekse naamgeving aan een Atlantische maateenheid. Allen kiest hier voor een halvering van de Griekse stadie en komt uit op een bescheidener vlakte van 3000 bij 2000 half-stadiën.

Evenzo is er iets mis met Plato's jaarrekening, zegt Allen. Als men de 9000 jaren (vóór Solon) vervangt door 9000 *maanmaanden* van 27,32 dagen (zowel Inca's als Kretenzers kenden de maankalender), komt men ongeveer uit op 1300 v.Chr., historische periode waarin inderdaad veel naar het einde van een toenmalig Atlantis schijnt te wijzen.

Voor de gewezen *Air Photo Interpreter* bij de RAF is er geen twijfel mogelijk: Atlantis-continent is het huidige Zuid-Amerika, en de rechthoekige,





geïrrigeerde vlakte van Plato lag op het hoogplateau van West-Bolivië, ten zuiden van het Titicacameer. De beveiligde Atlantis-Metropool bevond zich dan niet aan de rand van de Stille Oceaan (de Andes vormt hier een probleem), maar op een eilandje bij de westelijke oever van het oostelijk gelegen Poopomeer.

Het gebied ligt er tegenwoordig uitgedroogd en desolaat bij, maar dat was ooit wel anders. Jim Allen is ter plaatse een kijkje gaan nemen en hij meent er effectief sporen van zeer oude, al dan niet artificiële kanalen te hebben gevonden.

De fameuze Altiplano ligt ook zowat halfweg de grootste lengte van het continent, zoals Plato schreef. Maar ligt Zuid-Amerika vóór de Zuilen van Hercules (Straat van Gibraltar) in de Atlantische Oceaan? Een blik op bijvoorbeeld de situatiegetrouwe wereldkaart met cilinderprojectie van Dr. Arno Peters (1974) doet al de wenkbrauwen fronsen.

Hoe dan ook, volgens Allen is er verder nog een fout geslopen in Plato's tekst. Het gaat niet om het zinken van het continent Atlantis (Zuid-Amerika) in de oceaan, maar van de stad Atlantis in het Poopomeer. En dit na een vrijwel ogenblikkelijke, catastrofale watervloed (de Boliviaanse Altiplano heeft altijd al te lijden gehad van aardbevingen en stortregens).

Overigens verzekert Plato in zijn Critias *'dat het voor reizigers van die tijd mogelijk was om vanaf Atlantis over te steken naar nog verdere eilanden, en vanaf daar naar het hele continent dat omgeven wordt door die waarachtige oceaan'*.

De Atlantische-Oceaanadepten zien in déze zinsnede een flagrante verwijzing naar de Caraïben en het Amerikaanse continent. Voor Allen betreft het zonder meer de talloze eilanden in de Stille Oceaan, en Azië aan de overkant.



Het is hoe dan ook een interessant weetje dat steensculpturen met afbeeldingen van maïskolven werden aangetroffen in de Housalatepels bij Mysore (Zuid-Indië) uit de 12^{de} en 13^{de} eeuw. Maïs werd tot nog toe niet geacht aanwezig te zijn in de Oude Wereld vóór de 'ontdekking' van Amerika door Columbus in 1492 (ook de Nahua Indianen van Mexico beeldden realistische stenen maïskolven af, onder andere in de haartooi van hun godheden).

Het Amerikaanse tijdschrift *Economic Botany* berichtte in 1989 trouwens dat er in Kashmir mogelijke maïspollen werden gevonden daterend van 3000 tot 10.000 v.Chr.

ORICHALCUM

Het is bekend dat de Andes royaal bedeed is met allerhande metalen, zoals goud, zilver, koper en tin. De naam Andes zou zelfs afgeleid zijn van *Antis*, wat in het Quechua koper betekent. Plato legt de nadruk op de grote verscheidenheid aan metalen in Atlantis, en vermeldt bovendien het 'orichalcum', een blijkbaar kostbare soort die voor de rest nauwelijks thuis te brengen is. Maar voor Jim Allen gaat het gewoon om een natuurlijke legering van goud en koper, buiten het Andesgebied nergens te vinden.

Na de rampzalige val van de Metropool zouden (volgens Allen) de Atlantiërs een tijd hun metaalhandel verdergezet hebben met de zeevarende Feniciërs. In het Bijbelboek I Koningen (10:22) is er sprake van de vloot van Tarsis die om de drie jaar vanuit een onzekere plaats met goud, zilver, apen en pauwen naar Salomo's Rijk stevende. De Bijbel preciseert dat deze vloot dan bij de vloot van de Fenicische koning Hiram aangemeerd lag, dezelfde Hiram die schepen uitstuurde naar het legendarische goudland Ophir.

Veel archeologen vermoeden dat het Tarsis waarvan hier sprake is identiek is met de Fenicische site Tartessos bij de Guadalquivir in Zuid-Spanje. Het is daar dat men het fascinerende borstbeeld 'De dame van Elche' heeft opgegraven. Volgens sommigen zou het gaan om een Hofdame van Atlantis!



Maar Allen maakt nog gedurfder sprongen. Ook voor hem was Tarsis een Atlantische haven. Maar zij lag... aan de monding van de Rio de la Plata, naast het huidige Buenos Aires, in Argentinië. En het was dáár dat de ervaren Fenicische zeevaarders de edele metalen uit de Andes kwamen ophalen.

Overigens, aldus Allen, waren de Feniciërs zelf van Atlantische afkomst – en trouwens ook de Hebreërs – want de Semitische volkeren kwamen oorspronkelijk uit Mesopotamië. En vermoedelijk werden de Soemerische en Egyptische beschavingen rond 3000 voor Chr. ook al op gang gebracht door Atlantische zeevaarders.

INCA'S

Om zijn betoog kracht bij te zetten refereert Jim Allen regelmatig naar het doen en laten van de Azteken en de Inca's. Wat bijvoorbeeld te denken van het legendarische *Aztlan* van de Azteken, een eiland in het oosten waaruit hun verre voorouders waren weggetrokken? Hebben de namen Aztlan en Atlantis een gemeenschappelijke taalwortel?

Volgens Allen emigreerden de stamvaders der Azteken uit Atlantis-Zuid-Amerika (op de wereldkaart inderdaad oostelijker dan Midden-Amerika); hij wijst op de gemeenschappelijke culturele invloeden in Midden- en Zuid-Amerika, de ontzaglijke rijkdommen en de verbazingwekkende bouwprojecten van Mexicanen en Peruanen.



De Azteekse hoofdstad Tenochtitlan (onder het huidige Mexico-City), gebouwd op een eiland in het Texcoco meer, zou het grondplan van Atlantis-Metropool hebben gekregen. Ook de Inca's zouden trouwens hun goudrijk Tahuantinsuyo volgens de vierdelige structuur van de Atlantische hoofdstad hebben ingedeeld.

Een volk kan zich in zijn gedrag zeer zeker laten leiden door oeroude denkbelden, maar opgepast voor anachronistische besluiten (waar overigens veel Atlantis-adepten zich aan bezondigen). Van de Inca's en de Azteken is er sprake vanaf de 14^{de}-15^{de} eeuw na Chr; Allen situeert het einde van Atlantis rond de 14^{de} eeuw vóór Chr.

Volgens de orthodoxe amerikanisten legden rond 1300 v.Chr. de rondhoofdige Olmeken (met hun uitgesproken Jaguarcultus) aan de Golfkust de basis voor al de hierop volgende indianenbeschavingen in de regio. Wat Zuid-Amerika betreft, daar begint in Noord-Peru vanaf 1400 v.Chr. de zogeheten Chavincultuur te bloeien, met als blikvanger het raadselachtige piramide-complex *El Castillo*. Ook het Chavinvolk vereerde een katachtige godheid.

DE ZEEVOLKEREN

Maar hoe zit het precies met de militaire campagnes van Atlantis rond de Middellandse Zee? Volgens Plato voerden de Atlantiërs kort voor de overstroming van hun Rijk oorlog met de archaische Grieken en Egyptenaren. Voor Jim Allen gaat het om evenementen die zich afspelen rond de 14^{de}-13^{de}-12^{de}-eeuw v.Chr. Het Fenicische Tyrus was toen een buitenpost van Atlantis, zegt Allen, alsook het eiland Kreta (met zijn stierencultus) en de legendarische stad Troje voor de kust van Klein-Azië.

Plato schrijft dat de Grieken met succes het geweld van de Atlantiërs wisten te weerstaan. Voor Allen zou dat wonderwel te rijmen zijn met 1) de legende van de Griekse volksheld Theseus die de Kretenzische Minotaurus te grazen neemt en 2) de smadelijke nederlaag van de Trojanen in het dichtwerk *Ilias* van Homeros.

Ook de Egyptenaren hadden zich naar verluidt tegenover het Atlantische geweld flink gehouden. En is het nu geen historisch feit, zegt Allen, dat Meneptah en Ramses III in de 12^{de} eeuw v.Chr. een raadselachtig maritiem volk terugvloegen dat decennialang de kusten rond de Middellandse Zee onveilig had gemaakt?

Dat valt inderdaad te lezen van inscripties die de militaire triomfen van beide farao's bejubelen. Wie die zogeheten *Zeevolkeren* precies zijn geweest en waar ze vandaan kwamen blijft voor de Egyptologen tot op de dag van vandaag onduidelijk, wat men er ook allemaal over geschreven heeft. Zeker is dat hun krachtige opmars samenviel met massale volksverplaatsingen rond het Mediterrane bekken, volgens de vakhistorici mogelijk allemaal onder druk van drastische klimatologische veranderingen.

Als de Zeevolkeren werkelijk met de Atlantiërs moeten gelijkgesteld worden, zoals Allen doet, blijft het de vraag of de Grieken uit de Bronstijd wel degelijk even standvastig hebben kunnen reageren als de Egyptenaren. Zoals opgravingen hebben aangetoond kwamen zowel de Hettitische als de Mykeense beschaving (de *Achaeërs* van Homerus) kort na de val van Troje beiden op een plotse en ongemeen gewelddadige manier aan hun einde. In de verwoeste burcht van het Mykeense Pylos vonden archeologen door een vernietigende vuurgloed 'gebakken' kleitabletten die ook al spreken van 'een dreiging vanuit de zee'...

Het boek *Atlantis, the Andes Solution* van Jim M. Allen kan de indruk wekken het letterlijk en figuurlijk ver te gaan zoeken. Toch zou ik niet het voorbeeld van Glyn Daniel volgen en Allens theorie smalend van de tafel vegen. Jim Allen heeft over het vraagstuk nagedacht en zich grondig geïnformeerd. Zijn speculaties zijn zeker gewaagd; de persoonlijke antwoorden op vele historische vragen lijken vaak veeleer te komen van een creatief puzzelaar dan van iemand die strikt de rede dient. Dat is een vaststelling, geen verwijt. 'Verklarende' en toepasbare innovaties zijn trouwens altijd eerder het resultaat geweest van eigenzinnige en creatieve gedachtesprongen dan van *academically correct* redeneren. Zulke riskante (bokken)sprongen maken overigens barsten in het gladde ijs waaronder 'verbeelding' en 'realiteit' al fundamenteel met elkaar verstrengeld lijken...

Literatuur:

Jim M. Allen, *Atlantis, the Andes Solution*. The Windrush Press, Gloucestershire, 1998.

W. Scott-Elliott, *Legends of Atlantis and Lost Lemuria*. The Theosophical Publishing House, Wheaton, USA, 2000.

I. Donnelly, *Atlantis: The Antediluvian World*. Harper & Bros, NY, 1982.

Hans Bellamy, *The Atlantis Myth*. Faber & Faber, London, 1948.

Hans Bellamy, *Built before the Flood. The problem of the Tiahuanaco ruins*. Faber & Faber, London, 1943.

H.P. Blavatsky, *De Geheime Leer*. Algem. Boekencentrale, Den Haag, 1968.

Denis Saurat, *L'Atlantide et le Règne des Géants*. J'ai Lu, Paris, 1954.

Edgar Cayce, *Visions de l'Atlantide*. J'ai Lu, Paris, 1973.

Plato's dialoog *Critias*:

<http://www.gutenberg.org/files/1571/1571-h/1571-h.htm>

Plato's dialoog *Timaeus*:

<http://www.gutenberg.org/files/1572/1572-h/1572-h.htm>

Paul Faure, *Zo leefden de Grieken ten tijde van de Trojaanse Oorlog*. Hollandia BV, 1986.

Martin Gardner, *Fads & Fallacies in the Name of Science*. Dover Publications, 1957.

<http://atlantisonline.smfforfree2.com/>